

УДК 159.9.07

Ганна Стояцька

кандидат філософських наук, доцент,
здобувач ННІ заочного навчання та підвищення
кваліфікації спеціальності 053 «Психологія»

науковий керівник: **Олена Диса**
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології та педагогіки

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ГОТОВНОСТІ ДО СПРИЙНЯТТЯ ЗМІН В АСПЕКТІ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми дослідження обумовлена трансформацією уявлення про роль та значення інноваційності та готовності до змін у професійній діяльності правоохоронця. Вміння послуговуватись сучасними рішеннями під час здійснення правоохоронних функцій, здатність до гнучкості у світі, де локальні та глобальні виклики перманентно вимагають швидкості реагування на зміни, є для сучасного правоохоронця невід'ємною навичкою. Готовність до змін є частиною особистісного розвитку та підвищення адаптивних можливостей у професії, пов'язаній зі стресом, несприятливими психологічними та емоційними станами, потребою у поведінковій варіативності.

Дослідження здатності та готовності до реагування на зміни у майбутніх правоохоронців є також частиною загальної кадрової політики Національної поліції. Нова парадигма підготовки працівників Національної поліції, започаткована у 2015 році, вимагає нових алгоритмів відбору кадрів та обґрунтування стандартів професійної діяльності з урахуванням потреб сучасного соціуму, збагачення національного досвіду з урахуванням світових практик.

Дані, отримані під час дослідження можуть стати частиною методик для відбору персоналу та уточнення питання про природу готовності до змін, а саме: чи є вона психологічною рисою чи психологічною якістю, чи можна її розвивати, з яких саме складників психіки вона формується впродовж життя, що найбільше впливає на неї під час виконання професійних обов'язків.

Мета роботи: вивчити та дослідити особистісні особливості майбутніх правоохоронців, які детермінують психологічну готовність позитивного сприймання інновацій та налаштованості на зміни у навчанні та майбутній професійній діяльності.

Завдання роботи:

1. Здійснити аналіз наукової літератури щодо проблеми дослідження психологічної готовності до сприйняття змін, інноваційної діяльності, інноваційності як психологічної якості, яка лежить в основі професійного зростання;
2. Визначити критерії психологічної готовності до сприйняття змін;
3. Сформувати комплекс психодіагностичних методик для проведення емпіричного дослідження;
4. Здійснити аналіз та інтерпретацію результатів дослідження;
5. Визначити психологічні чинники, які формують готовність до змін у середовищі майбутніх правоохоронців.

Об'єкт дослідження: готовність до сприйняття змін.

Предмет дослідження: психологічні чинники готовності до сприйняття змін майбутніх правоохоронців.

Концептуальна гіпотеза дослідження полягає у припущенні про те, що існують психологічні чинники, які впливають на формування психологічної готовності позитивно або негативно сприймати зміни у професійній діяльності.

Емпіричні гіпотези дослідження:

1. У осіб з високими показниками готовності до змін рівень суб'єктивного контролю є вищим, ніж у осіб з низьким відповідним показником.
2. У осіб з високими показниками готовності до змін рівень толерантності до невизначеності та креативності є вищим, ніж у осіб з низьким рівнем готовності до інноваційної діяльності.
3. Мотивація до професійної діяльності вища у групі осіб з високим рівнем готовності до змін.

Методи дослідження:

У роботі використані теоретичні, емпіричні та математико-статистичні методи.

Емпіричне дослідження проводилось із застосуванням психодіагностичних методик:

1. Опитувальник психологічної готовності до інноваційної діяльності (В.Є. Клочко, О.М. Краснорядцева);
2. Опитувальник Р. Кеттелла – шкали: Н – для визначення сміливості, схильності до ризику, Q1 – для визначення схильності до консерватизму або радикалізму;
3. Шкала самооцінки інноваційних якостей особистості (Н.М. Лебедева, А.Н. Татарко);
4. Методика визначення професійної ідентичності (Л. Шнейдер);
5. Рівень суб'єктивного контролю (Дж. Роттер);
6. Толерантність до невизначеності (С. Баднер; адаптація: Г. Солдатової);

7. Короткий п'ятифакторний опитувальник особистості (показник відкритості новому досвіду).

8. Методика мотивації до професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Концептуальна мета дослідження полягає у підтвердженні гіпотези що ті майбутні правоохоронці, які отримують вищі показники психологічної готовності до інноваційної діяльності та готовності до змін у професії, демонструють водночас вищі показники загальної стратегічної самоефективності. Готовність до змін розглядається в дослідженні як метакогнітивна стратегія, що в майбутньому здатна забезпечити більшу професійну ефективність, ніжчу вразливість для стресу, що неминуче супроводжує діяльність правоохоронця. Готовність до змін також протиставляється «фіксованому мисленню» і може використовуватись у розробці різноманітних методик відбору поліцейських для виконання специфічних правоохоронних функцій.

Новизна роботи. У роботі розкрито особливість готовності до змін не як психологічної гнучкості або здатності прилаштовуватись, а як конструктивної риси психіки, що сприяє здатності приймати рішення у ситуаціях невизначеності; продемонстровано, що успішність у навчанні та професійній діяльності напряду пов'язані зі способом мислення та налаштованістю на зміни та особистісне зростання.

Практична значимість. Результати дослідження можна використовувати практичними психологами органів внутрішніх справ, військовими психологами, викладачами ВНЗ в роботі з курсантами та працівниками правоохоронних органів для підготовки до робіт в умовах невизначеності, дефіциту часу, складності ситуації тощо.

Подальша траєкторія дослідження з цієї теми. Дослідити інноваційність як якість, яку можна формувати і яка може розвиватись і трансформуватись під впливом соціального оточення в процесі професійної діяльності.

1. Александров Д.О. Загальна психологічна характеристика професійної діяльності працівника національної поліції // *Юридична психологія*, № 1 (18), 2016.

2. Афанасьєва Н.Є. Психологічне консультування фахівців екстремального профілю: теорія, методологія, практика: монографія. Держ. Служба України з надзвичайн. Ситуацій, Нац. Ун-т цивіл. Захисту України. Харків : НУЦЗУ, 2017. 315 с.

3. Кондратова А. В. Аналітичний погляд на проблему професійного самовизначення правоохоронців. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. Х. : ХНУВС, 2010. Вип. 7. С. 191–198.

4. Лежух І.С. Психологічні особливості копінг-стратегій майбутніх правоохоронців. *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: зб. Тез доп. Міжнар. Наук.-практ. Конф., присвяч. Пам'яті проф. С. П. Бочарової (30 берез. 2017 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. Акад. Пед. Наук України ; Консультат. Місія Європейського Союзу в Україні. Харків : ХНУВС, 2017. С.185-187.*

5. Логвиненко Б.О., Андрєєв А.В. Підготовка поліцейських у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання: основні алгоритми: Методичні рекоменда-

ції. Дніпро: Дніпроп. Держ. Ун-т внутр. Справ, 2018. 48 с.

6. Порядок психофізіологічного обстеження кандидатів на службу в поліції. Наказ МВС України № 1583 від 17.12.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0037-16#n15>

7. Про затвердження Порядку добору, направлення та зарахування кандидатів на навчання до вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ, поліцейських та військовослужбовців Національної гвардії України: Наказ МВС України від 15 квітня 2016 року № 315. Офіційний вісник України. 2016. № 41, 44. Ст. 1557.

8. Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських. Наказ МВС України від 25 грудня 2015 року № 1631. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0049-16>

9. Рудай А.С. Особливості психологічної ресурсності правоохоронців. *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: зб. Тез доп. Міжнар. Наук.-практ. Конф., присвяч. Пам'яті проф. С. П. Бочарової (30 берез. 2017 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. Акад. Пед. Наук України ; Консультація. Місія Європейського Союзу в Україні. Харків : ХНУВС, 2017. С.201-203.*

10. Царьов О. Д. Підготовка до професійної адаптації майбутніх правоохоронців у вищих навчальних закладах МВС України : монографія. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2016. 231 с.

11. Цільмак О.М. Основні положення психофізичної підготовки працівників національної поліції. *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: зб. Тез доп. Міжнар. Наук.-практ. Конф., присвяч. Пам'яті проф. С. П. Бочарової (30 берез. 2017 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. Акад. Пед. Наук України ; Консультація. Місія Європейського Союзу в Україні. Харків : ХНУВС, 2017. С.220-222.*

12. Чудакова В.П. Використання опитувальника Р. Кеттелла у дослідженні «індивідуальнопсихологічних особливостей особистості» – критерія сформованості психологічної готовності до інноваційної діяльності й конкурентоздатності особистості. *Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2016. № 2. С. 40-47.*

13. Чухраєва Г.В. Удосконалення психологічного і психофізіологічного відбору до лав поліції. *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: зб. Тез доп. Міжнар. Наук.-практ. Конф., присвяч. Пам'яті проф. С. П. Бочарової (30 берез. 2017 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. Акад. Пед. Наук України ; Консультація. Місія Європейського Союзу в Україні. Харків : ХНУВС, 2017. С.224-226.*

14. Швець Д.В. Психічна стійкість працівника поліції як основа готовності до службової діяльності в екстремальних ситуаціях. *Особистість, суспільство, закон: психологічні проблеми та шляхи їх розв'язання: зб. Тез доп. Міжнар. Наук.-практ. Конф., присвяч. Пам'яті проф. С. П. Бочарової (30 берез. 2017 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка Нац. Акад. Пед. Наук України ; Консультація. Місія Європейського Союзу в Україні. Харків : ХНУВС, 2017. С. 226-228.*